

Din sumar:

	Teatrul social: copiii încearcă să schimbe realitatea	2
	Educație la internat: Copii cu deficiențe mintale, cu sapa pe dealul mare	4
	Gravide concediate de la „Air Moldova”	8
	Vocea lor se face tot mai auzită	10
	Шанс для людей с ограниченными возможностями	11
	Îndrăznește! Așa ca aceste 18 femei	13
	Marginalizați pentru că sunt speciali	16
	Bat la ușa autorităților să creeze parcări auto adaptate și să faciliteze eliberarea permiselor de conducere	19

Teatrul social: copiii încearcă să schimbe realitatea

AUTOR: LIUBA GRUBĂI

GAZETA DE SUD, 4 IULIE 2014

Începând din luna martie și până la începutul vacanței de vară, copiii de pe ambele maluri ale Nistrului au spus: „Stop discriminării persoanelor cu dizabilități în mediul școlar!”. Acest lucru s-a întâmplat în zece școli din Republica Moldova, unde un grup de voluntari au prezentat spectacole de Teatru Social.

Proiect social finanțat de UE și PNUD

Cele zece spectacole de Teatru Social au fost prezentate în cinci școli din stânga Nistrului și în cinci școli din raionul Căușeni. Acestea sunt activități realizate de Keystone Moldova în parteneriat cu Organizația „Взаимодействие” („Interacțiune”), în cadrul Proiectului „Prevenirea stigmei și discriminării persoanelor cu dizabilități în școlile de pe ambele maluri ale Nistrului”. Acest proiect este realizat cu asistența Programului „Susținerea

Măsurilor de Promovare a Încrederii”, finanțat de Uniunea Europeană, cofinanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).

Aproximativ 500 de elevi au participat în cadrul spectacolelor și au încercat să găsească soluții împotriva discriminării și să facă față agresorilor. Cel mai important lucru a fost că ei au acționat – au ieșit în scenă și au schimbat cursul subiectului. Fiind în scenă, au înțeles că nu e bine să răspunzi cu aceeași monedă agresiunii, pentru că nu rezolvi nimic astfel. Ba mai mult, „indiferența poate provoca agresiune”, au menționat participanții.

„Când suntem uniți, ne reușesc mai multe lucruri”

La fiecare spectacol, copiii și-au dat seama că ei înșiși pot să lămurească orice problemă socială, dacă își unesc forțele: „Atunci când suntem uniți, ne reușesc mult mai multe lucruri. E bine să stăm toți împreună și să fim egali”, au spus ei.

În cadrul spectacolelor au participat, de asemenea, aproximativ 40 de pedagogi. Unii dintre ei nu s-au dat în lături să vină cu soluții în scenă. Ei le-au demonstrat copiilor că de multe ori o vorbă caldă și o glumă calmează foarte repede agresorii și spiritele încinse.

Astfel, în spectacolele prezentate de trupa de Teatru Social, spectatorii au devenit actori. Au înțeles că pot să schimbe multe nu doar pe scenă, dar și în viața reală: „Teatrul social arată realitatea noastră, așa cum este ea și ne arată că noi putem să

o schimbăm”. Relevant este că toți spectatorii au ales o realitate în care bunătatea, incluziunea, toleranța și acceptarea au valoare și pot să persiste.

Spectacolul și rolurile au fost create chiar de voluntari, care au construit două variante ale spectacolului – în limba română și în limba rusă. E de menționat că în calitate de non-actori (actorii teatrului social) au participat atât voluntari de pe malul drept al Nistrului, cât și voluntari de pe malul stâng al Nistrului. Ba chiar s-a reușit și un schimb de experiență. ■

Educație la internat: Copii cu deficiențe mintale, cu sapa pe dealul mare

AUTOR: EUGENIA POGOR
ZIARUL „ADEVĂRUL”, 24 IULIE 2014

Într-un sistem educațional moștenit din URSS, copiii cu nevoi speciale din internate muncesc de mici în agricultură pentru a deveni zilieri după absolvire. La Visoca, Soroca, bunăoară, generații întregi prelucrează încă din anii '80 un lot de 13 hectare, lucrând și în afara orelor, în timp ce bugetul anual al școlii este de câteva milioane de lei.

Ora 19.30. Sâmbătă. Iunie. Când majoritatea copiilor profită din plin de vacanța mare, elevii de la școala auxiliară din Visoca se întorc istoviți de pe deal, doi câte doi, cu sapele pe umăr. După cină, stau cuminiți pe la poarta internatului, cu privirea pierdută, parcă așteptând pe cineva să-i ia acasă, și se bucură când vreun trecător le întinde câte un leu-doi.

Îi găsim prășind la porumb și floarea-soarelui și săptămâna următoare, tot pe înserat. Cât vezi cu ochii, câmpul verde e împânzit de copii care muncesc cu spor. Unii par a fi mici de tot, de 8-10 ani, cu sapele cât ei sau chiar mai mari. Nu par a fi deranjați că au fost puși la treabă, ba chiar li se pare un lucru bun. „Suntem aici de la ora 15.00. La toamnă, vom strânge roada. Directoarea o va vinde și va face bani. Are grijă de noi. Mâncăm de patru ori pe zi”, intră în vorbă Ion (n.r. nume schimbat), de 17 ani, explicându-ne că a ajuns la internat doar pentru că se descurca greu la învățătură. Nu reușim să vorbim și cu colegii lui mai mici, deoarece o educatoare ne interzice să-i abordăm. După ce câteva poze de la fața locului ajung la Ministerul Educației, este demarată o anchetă de serviciu.

Educatorea ne-a interzis să vorbim cu copiii și a sunat-o pe directoarea școlii

Directoarea va fi sancționată disciplinar

„Au fost constatate aspecte negative în ceea ce privește realizarea procesului de instruire practică a elevilor. Sarcina copilului nu este însăși efectuarea lucrărilor agricole. De fapt, copilul trebuie să fie învățat cum se fac lucrările respective. Ministerul Educației îi va aplica directoarei o sancțiune disciplinară pentru încălcarea procedurii. În paralel, vom trimite toate materialele organelor de drept. Considerăm că acestea ar avea temei să examineze cazul”, ne-a declarat Rodica Josanu, jurista Ministerului Educației, după încheierea investigației.

Directoarea internatului își recunoaște vina, dar numai pentru faptul că nu a anunțat ministerul că elevii lucrează și în vacanță. „Programa școlii noastre este îndreptată spre agricultură și toate lecțiile de educație tehnologică le petrecem pe lotul școlii, care are suprafața de 13 hectare. Elevii din clasele de meserii, de 14-18 ani, dau la sfârșit și examene la lucrările agricole și Ministerul Educației le eliberează certificate cu calificarea de legumicultor. Le dăm o profesie, îi învățăm să crească și răsad în seră”, ne-a explicat Nela Melnic, care conduce de trei ani instituția, dar este angajată aici de 37 de ani.

Recoltă mănoasă, buget generos

Potrivit ei, practica este veche, lotul școlii fiind înregistrat în acte încă din anul 1988. Astfel, copiii cu deficiențe mintale, devieri comportamentale sau cu dificultăți de învățare „muncesc pentru a învăța” câte patru ore pe zi pe câmp, în special primăvara și toamna. După absolvire, majoritatea lucrează cu ziua prin sat. „Acolo avem

cartofi, morcovi, ceapă, castraveți, dovlecei și, atunci când e nevoie, elevii prășesc. Acum, în timpul vacanței, ei se află la tabără și lucrează doar angajații auxiliari. Toată recolta merge în alimentație sau este depozitată în beciul școlii. Am avut și murături. Creștem și mălai, pe care copiii îl seceră și îl prelucrează, iar iarna, în timpul lecțiilor de muncă productivă, cos mături. Timp de zece ani, nu am cumpărat nicio mătură”, ne-a asigurat directoarea. Totuși, nu este clar de ce-ar avea nevoie instituția de atâtea produse alimentare, având în vedere că pentru cei 55 de beneficiari și 47 de angajați statul a alocat în 2014 un buget de peste 3 milioane de lei. Un simplu calcul arată că unui singur copil îi revin cam 55.000 de lei, cheltuieli pe care multe familii din Moldova nu și le permit.

Deputatul liberal-democrat Alexandru Cimbriciuc, care patronează școala-internat din Visoca, susține că n-a auzit ca elevii să fie puși să muncească. „Eu merg acolo numai de sărbători și atunci când este nevoie. Le duc înghețată, îi scot la teatru, la film. M-am angajat să le amenajez un teren de joacă. Nu m-am implicat, însă, în activitatea școlii ca să văd cu ce se ocupă. Copiii sunt foarte bravo, pregătesc concerte, cântă, dansează. Sunt îngrijiiți, îmbrăcați curățel, bucătăria corespunde. Eu la asta am atras atenția. Dar când te duci acolo, te apucă jalea. Când se apropie un copil și îți spune: «Dumneavoastră sunteți atât de bun!», ți se topește inima. Fiecare dintre ei are un destin trist”, a povestit parlamentarul originar din Soroca.

Instituția va fi reorganizată

În cadrul reformei sistemului rezidențial, această instituție urmează să fie reorganizată. Până la sfârșitul anului, autoritățile vor evalua situația familială a copiilor și vor decide soarta fiecăruia. Directoarea este convinsă că internatul trebuie să existe. „Societatea nu îi acceptă pe acești copii. Toți sunt din familii vulnerabile. Nu cred că vor fi mai bine hrăniți sau mai bine păziți decât la noi. Nici cadrele didactice din școlile generale nu sunt pregătite să lucreze cu ei. La noi curricula e adaptată: matematica e ca pe vremea când eram noi copii, limbile străine nu se învață. Nu știu dacă ei vor face față în școlile normale, mă tem că vor sta într-un ungher”, a spus Nela Melnic.

Pe de altă parte, atât autoritățile, cât și experții consideră că locul acestor copii este alături de părinți, bunici, rude sau, în ultimă instanță, în serviciile de tip famili-

al. „Segregarea copiilor pe criteriul deficiențelor de învățare este o gravă încălcare a dreptului lor de a locui în comunitate și în familie. Trebuie să înțelegem că tot ce le creem copiilor în mod artificial rămâne artificial. Mediul familial și legătura dintre mamă și copil nu pot fi înlocuite cu medii create artificial. Iar copilul cu deficiențe este ca oricare altul și, prin separarea lui de părinți, nu putem să-i oferim ceea ce are el nevoie“, a comentat Lucia Gavrilă, specialistă în domeniul dizabilității și membră a Consiliului Nediscriminare.

Dosare închise din lipsă de probe

Internatul de la Visoca a mai fost în atenția publică după ce patru absolvenți ai acestei instituții au ajuns sclavi la o stână de oi din satul Voloave, Soroca. În august 2011, postul de televiziune „Aici TV” relatează că tinerii lucrau din zori până în noaptea, mâncau doar pe apucate și dormeau în grajd, la un loc cu animalele. Băieții le-au povestit jurnaliștilor că proprietarul stănei nu-i plătea și îi mai și bătea. Procurorii din Soroca au pornit atunci un dosar penal, însă, în scurt timp, ancheta a fost încetată. Oamenii legii ne-au comunicat că stăpânul gospodăriei s-a ales doar cu o amendă.

În 2010, tot în raionul Soroca, reprezentanții Inspecției Muncii, la solicitarea avocatului parlamentar pentru protecția drepturilor copilului, Tamara Plămădeală, au constatat că elevii școlii speciale de tip internat pentru copii cu devieri comportamentale de la Soloneț au fost antrenați în diferite munci agricole și lucrări de gospodărie neremunerate. A fost întocmit un proces-verbal de control prin care a fost interzisă implicarea la muncă a copiilor cu vârsta de până la 15 ani, în afara orelor de educație tehnologică. Între timp, internatul a fost închis.

„Nu suntem sesizați, dar asta nu înseamnă că problema nu există“

Un alt caz, legat de un alt internat – de la Sărata Nouă, raionul Leova, și acesta închis, a fost cercetat de procurori în 2010. Atunci oamenii legii au inițiat o cauză penală pentru muncă forțată după ce o profesoară i-a sesizat, invocând faptul că mai mulți colegi de-ai săi iau elevii să le muncească prin gospodării. Dosarul a fost, însă, închis din lipsă de probe. „Am auzit mai mulți copii care au negat că au fost obligați să muncească acasă la profesori“, a precizat procurorul Oleg Cernenchi. Iu-

rie Perevoznic, șeful Secției minori și respectarea drepturilor omului din cadrul Procuraturii Generale, constată cu regret că procurorii nu sunt sesizați în astfel de cazuri. „Dar asta nu înseamnă că problema nu există. Mecanismul nu funcționează așa cum se cuvine. Serviciile locale ar trebui să monitorizeze situația și să ne informeze. În cazul internatelor, autoritățile, împreună cu specialiștii, ar trebui să meargă mai des în teritoriu și să stea de vorbă cu elevii“, susține Iurie Perevoznic.

Munca și violența, considerate metode de educație

Potrivit unui raport al Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova, exploatarea prin muncă este una dintre problemele copiilor din instituțiile educative speciale. „Din cauza dizabilității și a incapacității de a se adresa către autoritățile abilitate pentru protejarea lor, acești copii sunt vulnerabili și limitați în exercitarea drepturilor lor. Iată de ce această categorie este privită ca o forță de muncă gratuită și fidelă, incapabilă să denunțe actele de abuz comise asupra lor“, constatau avocații parlamentari în anul 2010. Ultimele statistici oficiale, care datează din 2009, arată că în Moldova există aproape 110.000 de copii (18,3% din grupul de vârstă 5-17 ani) care sunt implicați în munci dăunătoare pentru sănătatea și dezvoltarea lor. Majoritatea dintre ei sunt din mediul rural, lucrând în agricultură, în special în timpul muncilor sezoniere – primăvara și toamna, sau ajutându-și părinții în afacerile proprii. Doi din trei copii care muncesc sunt băieți. Specialiștii de la UNICEF susțin că situația nu s-a schimbat prea mult de atunci, problema fiind agravată de normele care persistă în societate. Astfel, în Moldova este considerat un lucru firesc și chiar o metodă de educație de a antrena copiii în muncă, la fel cum este și violența împotriva copiilor. Aceste percepții sociale creează bariere la nivelul sistemului de protecție a copilului, în ansamblu. O altă cauză este sărăcia. Or, familiile recurg adesea la munca celor mici anume pentru a face față problemelor financiare.

Ce spune legislația?

Convenția cu privire la Drepturile Copilului, pe care Moldova a ratificat-o în 1993, stipulează că „statele-părți recunosc dreptul copilului de a fi protejați împotriva exploatării economice și de a nu fi con-

strâns la vreo muncă ce comportă vreun risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația, să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării mintale, spirituale, materiale ori sociale“. Codul Muncii interzice munca forțată și nedeclarată, precum și utilizarea muncii minorilor în condiții grele, periculoase, la lucrări subterane sau care le pot prejudicia sănătatea și integri-

tatea morală (jocuri de noroc, localuri de noapte, comercializarea tutunului, alcoolului sau narcoticelor). Timpul de muncă pentru salariații de până la 16 ani nu poate depăși cinci ore, iar pentru cei între 16 și 18 ani – șapte ore.

Investigația a fost realizată în colaborare cu Centrul de Investigații Jurnalistice și cu suportul UNICEF Moldova. ■

Elevi de la internat, la prășit după ora 18.00, în vacanța de vară

Gravide concediate de la „Air Moldova”

AUTOR: OLGA BULAT

ZIARUL DE GARDĂ, 24 IULIE 2014

A lucrat timp de cinci ani fără nicio muștrare, pentru ca, în final, să fie concediată. Expirarea termenului contractului de muncă este motivul oficial invocat de companie. Motivul real ar fi graviditatea angajatei. Zece angajați ai companiei aeriene „Air Moldova” au fost concediați, printre care și trei femei gravide. Una dintre acestea a decis să caute dreptate în instanța de judecată. Dreptatea însă e departe de a deveni realitate.

Concediere urmată de iminență de avort

În anul 2008, Tatiana Slobozian a fost angajată în calitate de însoțitoare de bord la compania aeriană de stat „Air Moldova”. Din start, angajatorul și angajata au încheiat un contract pe termen determinat. „Au făcut-o, ca să-i aibă la mână pe angajați”, consideră Tatiana, care a semnat atunci contractul. Administrația „Air Moldova”, la rândul său, susține că încheie contracte individuale de muncă pe o perioadă determinată, deoarece, în timpul iernii,

„fluxul de călători se micșorează esențial și multe curse se suspendă”. Totuși, conform art. 55 alin. 2, contractul individual de muncă poate fi încheiat pe o durată determinată numai în vederea executării unor lucrări cu caracter temporar, cum ar fi lucrările sezoniere, pentru perioada stagierii și instruirii profesionale la o altă unitate, cu persoanele care își fac studiile la instituțiile de învățământ la cursurile de zi, cu persoanele pensionate, cu lucrătorii de creație din artă și cultură etc. Tatiana spune că în iulie 2012 a anunțat angajatorul că este însărcinată. Astfel, aceasta a fost transferată la o altă muncă, conform art. 250 al Codului Muncii (CM), care prevede „transferul la o muncă mai ușoară al femeilor gravide și al femeilor care au copii în vârstă de până la 3 ani”. Tatiana fusese astfel transferată la departamentul comercial al companiei în funcția de agent recepționarea comenzilor pentru bilete. La 27 decembrie 2012, administrația „Air Moldova” a emis ordinul de concediere a Tatiane. Drept motiv a fost invocat faptul că a expirat termenul contractului de muncă. Femeia s-a adresat în instanța de judecată. Ca rezultat al stresului la care a fost supusă, a fost internată în spital cu iminență de avort. „E primul nostru copil, unul dorit și așteptat. Vă închipuiți prin ce trece o mamă, dar și un tată în astfel de momente?”, spune Igor Slobozian, soțul Tatiane.

Concediere repetată

În urma Hotărârii judecătorești din 10 septembrie 2013, Tatiana Slobozian a fost repusă în funcție. Dar peste 3 zile, la 13 septembrie 2013, femeia a fost concediată repetat pe motiv că „a lipsit de la locul de muncă pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu”, adică a lipsit în data de 11 și 12 septembrie. Femeia, însă, n-a fost înștiințată despre reangajarea sa, din care motiv nici nu s-a prezentat la locul de muncă. Fosta angajată s-a adresat iarăși în instanță, unde a demonstrat că angajatorul n-a ținut cont de prevederile Codului Muncii, care arată că ordinul (dispoziția, decizia, hotărârea) de angajare trebuie adus la cunoștința salariatului, sub semnătură, în termen de 3 zile lucrătoare de la data semnării de către părți a contractului individual de muncă. Drept rezultat, instanța de judecată a decis, la 12 decembrie 2013,

Tatiana Slobozian a fost concediată la scurt timp după ce administrația „Air Moldova” a aflat că este însărcinată. De mai bine de un an de zile, femeia umblă prin instanțe în speranța să-și facă dreptate. În această perioadă, indemnizația pe care o primește pentru creșterea copilului este echivalentă cu cea a unui șomer – 300 de lei.

anularea ordinului de concediere. Peste două zile, compania aeriană „Air Moldova” a restabilit-o în funcție pe Tatiana Slobozian, însă iarăși fără să o anunțe. În consecință, pe 18 decembrie același an, aceasta iarăși este demisă din funcție din același motiv – absență de la locul de muncă. Cele două ordine de concediere, din data de 13 septembrie și 18 decembrie 2013, sunt absolut identice. Tatianeii nu i-a rămas nimic altceva decât să-și apere drepturile iarăși în instanță. Deși Curtea Supremă de Justiție i-a dat câștig de cauză, pribegia prin instanțe n-a încetat nici astăzi, și asta pentru că, până în prezent, femeia nu primește indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului. Casa Națională de Asigurări Sociale susține că nu poate face calculele necesare și, respectiv, nu poate presta plata de asigurări sociale, deoarece, în carnetul de muncă al femeii, nu este indicată repunerea sa în funcție și nici perioada acordării concediului parțial plătit pentru îngrijirea copilului.

Fostă angajată cu indemnizația unei șomere

Familia Slobozian spune că nu înțelege de ce administrația companiei refuză să emită ordinul și să facă notările de rigoare în carnetul de muncă. Anterior, compania a achitat, conform deciziei judecătorești, cheltuielile suportate pentru perioada în care Tatiana a fost internată. Totodată, administrația „Air Moldova”, la 11 septembrie 2013, a anulat ordinul de încetare a contractului individual de muncă și a restabilit-o pe fosta angajată în funcție, acordându-i concediu de maternitate cu achitarea indemnizației pentru concediul prenatal și postnatal, dar fără a face notările necesare în carnetul de muncă. Nici după ce a fost restabilită repetat în funcție, corectările nu au fost făcute. Compania vine cu o explicație, potrivit căreia, nu a acordat concediul parțial plătit pentru că „la momentul respectiv, nu exista o hotărâre definitivă în acest sens”, susține Mircea Maleca, directorul general al companiei aeriene „Air Moldova”. Potrivit Legii privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte asigurări sociale, începând cu anul 2010, cuantumului lunar al indemnizației pentru creșterea copilului constituie 30% din „venitul mediu lunar realizat în ultimele 6 luni calen-

daristice premergătoare lunii producerii riscului asigurat”, dar nu mai puțin de 300 de lei pentru fiecare copil. Tatiana, însă, nu are asigurare și primește indemnizație în valoare de 300 de lei lunar, așa cum ar primi un șomer. „Timp de 1 an și 6 luni, își bat joc de soția mea, din cauza unor ambiții neîntemeiate”, susține Igor Slobozian, soțul Tatianeii. „Ei își bat joc de copil. Aceasta ne-a și determinat să luptăm. Ne plânge sufletul când vedem o atare batjocură”, spune bărbatul.

Concedieri în masă

Cazul Tatianeii nu este unul ieșit din comun. În ziua în care a fost concediată pentru prima dată, împreună cu ea au fost concediate alte nouă persoane, dintre care două femei însărcinate. Astfel, Ecaterina Alexeeva este încă o mamă rămasă pe drumuri, fără posibilitatea de a primi indemnizație pentru îngrijirea copilului. Aceasta a activat în cadrul companiei aeriene din 2011 până în 2013, mai întâi în calitate de însoțitoare de bord, iar când a rămas însărcinată, ca manager pentru acte. La 2 ianuarie 2013, compania a întrerupt contractul de muncă cu ea. În prezent, cazul femeii este în proces de judecată. Ecaterina susține că cele zece persoane concediate aveau experiență în muncă, iar în locul lor au fost angajate alte zece cadre noi. De acest caz s-a ocupat și Consiliul pentru prevenirea și combaterea discriminării, care a ajuns la concluzia că cele două angajate au fost „discriminate în câmpul muncii pe criteriul de sex, maternitate”. „Consiliul observă că desfacerea contractului cu Slobozian Tatiana a survenit atunci când petiționara se afla în concediul de maternitate, iar reclamatul, contrar legislației muncii, a desfăcut cu petiționara relațiile de muncă... Totodată, din probele prezentate de Alexeeva Ecaterina, reiese că a expediat angajatorului cererea de prelungire a termenului contractului de muncă, recepționată de angajator la 26.12.2012, însă acesta a ignorat cererea ei și, la 27.12.2012, a emis un ordin de desfacere a contractului de muncă”, adică la distanță de o zi. Consiliul antidiscriminare este convins că „angajatorul nu a dorit să prelungească raporturile de muncă din motiv că femeile erau gravide”, notează Oxana Gumennaia, președinta Consiliului. ■

Шанс для людей с ограниченными возможностями

AUTOR: NELLI LANSKAIA

ZIARUL „SP”, 6 AUGUST 2014

Граждан со специальными потребностями профессионально ориентируют. Фото siteground256.com

Ассоциация деловых женщин Бельц 25 июля провела презентацию социального проекта, направленного на интеграцию людей с ограниченными возможностями и включение их в предпринимательскую деятельность.

Председатель Бельцкой ассоциации Татьяна Пуга сообщила, что предполагается «провести комплекс мер и обучающих занятий, которые позволят развить жизненные навыки бенефициаров, дадут возможность их профессионально сориентировать и нацелить на предпринимательскую деятельность».

Особенность этого проекта состоит в том, что он нацелен на людей, которым особенно сложно найти свою нишу в современном бизнесе и начать предпринимательскую деятельность. Он будет реализовываться в течение года в двух городах: в Бельцах и Сынжерее.

Присутствующие на презентации говорили о сложности привлечения к бизнесу и трудоустройству людей с ограниченными возможностями и необходимости их поддержки со стороны органов местной власти и гражданского общества. Вместе с тем представители органов публичной власти, Агентства по трудоустройству пообещали конкретную помощь этой категории лиц в обучении и трудоустройстве в специальные мастерские и на предприятия.

«Для успеха, этого проекта Ассоциация деловых женщин и её партнёры будут стремиться повысить осведомлённость общества, особенно работодателей, не только о проблемах людей с ограниченными возможностями, но и их возможностях выполнять ту или иную работу, утвердиться в обществе. Всё, что им нужно, — дать шанс заявить о себе», — уверена Татьяна Пуга.

Партнёрами проекта «Социальная интеграция посредством мобилизации общества» выступили примария и Агентство по трудоустройству мун. Бельцы, АО «Dezdna» (Сынжерей). Проект реализуется при финансовой поддержке Фонда «Soros-Moldova». ■

Vocea lor se face tot mai auzită

AUTOR: S. CERNOV

EST CURIER, 15 AUGUST 2014

În perioada 30 iunie – 5 iulie, un grup de cca 50 de persoane au participat la școala de vară desfășurată în cadrul programului „Autoreprezentare”. Tinerii beneficiari ai cinci organizații neguvernamentale pentru persoanele cu dizabilități și persoanele de sprijin ai acestora și-au dat întâlnire la pensiunea Holercani, din raionul Dubăsari, unde au petrecut împreună 5 zile pline de activități interesante și utile.

Activitatea s-a numit „Școală de vară”, pentru că persoanele cu dizabilități au învățat cum să beneficieze de drepturile pe care le au, cum să-și valorifice potențialul, cum să se facă auziți și să se afirme în comunitățile din care fac parte.

Programul școlii de vară a inclus: traininguri informative de scurtă durată, ateliere de lucru manual, diverse jocuri, dis-

cuții, dansuri cu elemente de interacțiune și totodată timp pentru odihna activă și întremarea sănătății.

Atât activitățile comune pentru toți participanții, cât și activitățile individuale și în grupuri mici au contribuit la participarea autoreprezentanților după posibilitățile proprii.

În cadrul trainingurilor tinerii și-au consolidat cunoștințele în domeniile „Dreptul la muncă”, „Dreptul la sănătate”, „Alimentația sănătoasă”, „Reguli de igienă și influența naturii asupra sănătății”, „Dreptul la viață independentă”, „Drepturile: dorințe sau necesități?”.

Cei pasionați de foto-video au avut șansa de a fi instruiți în acest domeniu, atelier organizat de Centrul Media pentru Tineri din Chișinău. Tinerii care s-au manifestat mai puțin la traininguri, au fost mult mai activi în cadrul atelierelor creative de confecționare a bijuteriilor, pictura pe pietricele adunate pe malul Nistrului.

Jocurile energizante, de intercunoaș-

tere, pentru consolidarea relațiilor, team-building, dinamice, sportive (badminton, volei, dame) completau zilele cu mai multă energie, emoții pozitive, noi relații de prietenie și erau cele mai solicitate și preferate ocupații. Impactul dansurilor înainte de somn a fost cel mai neașteptat. În activitatea dată au fost implicați toți, chiar și cei pentru care mișcarea este posibilă doar cu scaunul rulant.

Timiditatea se risipea pe măsură trecerii zilelor, iar seratele de dans i-au descătusat deplin pe toți participanții. Rugul din ultima seară i-a unit și mai mult pe toți tinerii, a consolidat și mai mult relațiile lor și a devenit un simbol al prieteniei.

Simion Mîrzac, care a fost persoană de sprijin pentru Sergiu Raicu din Coșernița, un tânăr cu dizabilități locomotorii, după ce a revenit de la „Școala de vară”, spunea despre tabără: „A fost o experiență unică în viață. Când am ajuns la tabără, m-a cuprins o tristețe enormă, văzând tinerii în cărucioare sau care suferă de alte maladii.

Am avut parte de o adevărată lecție de viață... Dacă aș avea ocazia să mai revin, aș face-o cu cea mai mare plăcere!”

Eleonora Verdeș de la Izbiște a scris: „Prima dată în 20 de ani am mers la o Școală de Vară. Mi s-a împlinit și un vis pe care îl aveam de când mă știu, și anume să văd Nistrul, să stau pe malul lui și să privesc cum răsare și apune soarele, ceea ce mi-a plăcut nespuse de mult. Școala de vară a fost una dintre cele mai frumoase perioade ale vieții mele și vreau să mulțumesc tuturor care au făcut posibilă această experiență din viața mea”.

Parascovia Palic, 9 ani, din Comrat: „Pentru prima dată în viață am văzut râul Nistru. Până acum nu am fost niciodată nici la un râu, nici la mare. M-am simțit absolut fericită, mi-aș fi dorit să rămân aici pe toată viața, pentru că eram înconjurați de oameni grijulii și buni”.

Pentru organizarea acestei școli au colaborat organizațiile: Alianța de Sprijin a Persoanelor cu Handicap Fizic din Peresecina, Orhei, AO „Prima” din Taraclia, AO „Inspirație-Вдохновение”, Comrat, AO „AZI” din Cahul și AO „Femeia și Copilul-Protecție și Sprijin”, or. Criuleni. Școala de Vară s-a desfășurat cu sprijinul financiar al SMC/ Sida și /sau IM (SOIR Moldova). ■

Îndrăznește! Așa ca aceste 18 femei

Proiect // 18 femei cu dizabilități locomotorii au defilat în cadrul unui show social pentru a arăta că neputința fizică nu diminuează frumusețea și feminitatea

AUTOR: TATIANA SCUTARU

ZIARUL: „NAȚIONAL”, 20 AUGUST 2014

Femeile cu dizabilități nu sunt mai puțin femei doar pentru că au niște limite fizice, iar feminitatea vine doar din interior și nu ține de aspectul fizic. Asta au demonstrat-o 18 femei cu nevoi speciale – mame, juriste, jurnaliste și sportive, care au fost modele pentru o seară. Frumose, elegante, strălucitoare și senzuale, cele 18 femei au defilat pe podium în ținute create special pentru ele de mai mulți designeri din R. Moldova. Cu zâmbetul larg pe buze și însoțite de ropote de aplauze, fiecare participantă și-a purtat cu ea visul, care într-un fel sau altul va încerca să prindă zbor după show-ul de caritate „DARE Social Fashion Show”.

Dincolo de aparențe

Tradus din limba engleză, termenul „dare” înseamnă a îndrăzni, „a provoca pe

cineva să facă ceva care cere curaj”, iar organizatorii au provocat, cu adevărat, cele 18 femei să vină cu istoria și experiența lor în fața tuturor. Într-o societate condusă de stereotipurile formate de zeci de ani, în care discriminarea este la ordinea zilei, femeile cu nevoi speciale au încercat să demonstreze că pot fi frumoase, inspirate, deosebite și îndrăznețe. Irina Trancalan, o tânără de 24 de ani, studentă la Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, a trăit seara vieții sale. Deși are rău de înălțime, fata a urcat pe podium și a strălucit în lumină și aplauze. Ea a purtat o rochie concepută de Daniela Yațenco special pentru ea. „Este o experiență absolut nouă. Cu așa proiecte se deschide o nouă filă în viața fiecăruia. O femeie cu dizabilități poate deveni un politician bun sau o femeie de afaceri, însă pentru asta trebuie să lupte și să muncească dublu, pentru ca să arate societății că poate să facă asta. Noi trebuie să ne găsim puterile ca să ajungem acolo. Astăzi am înțeles că eu sunt puternică și că pot dovedi asta”, a povestit cu ochii în lacrimi Irina.

Zâmbetul – arma principală

Banii colectați în urma vânzării biletelor la „DARE Social Fashion Show” vor fi folosiți pentru visurile modelelor. Unele dintre ele își doresc să facă proiecte de leadership, să își plătească tratamentele și să își construiască o carieră de succes. Altele însă vor să investească banii în studii, așa cum își dorește și Lilia Mândru. Tânăra și-a luat licența vara asta și visează la un masterat în Jurnalism, la București. „Am rămas fără de cuvinte. Experiența aceasta e mai mult decât îmi puteam imagina”, a mărturisit tânăra după ce a coborât de pe podium. Cu ochii strălucind de emoții, Lilia ne-a povestit despre visul ei. „Vreau să mă duc să depun dosarul la București, în septembrie. Am luat legătura cu ei, am tot suportul necesar, sper să auziți de mine pe viitor”, zâmbește fata. Își amintește de multe situații în care oamenii se uitau chiorâș la ea și o criticau, prin priviri. „Arma mea principală a fost întotdeauna zâmbetul. Când mi se puneau întrebări incomode, zâmbeam și mergeam înainte”, zice Lilia.

Creații concepute de designeri moldoveni

Experiența DARE a fost una diferită și în același timp extraordinară nu doar pentru participante, ci și pentru designeri. Toată lumea a muncit cu dăruire să creeze lucruri frumoase pentru ele. Fetele de

la „Estrate”, de pildă, au creat șase accesorii – trei articole din piele și trei bijuterii, pentru șase fete cu nevoi speciale. A fost primul lor show fashion în care și-au expus creațiile. „Dizabilitatea nu anulează dorința unei femei de a fi frumoasă. Aceste fete sunt extraordinare, ele ne-au inspirat pe noi și ne-au dat putere să creăm aceste lucrări”, a declarat Tatiana Munteanu, una dintre fondatorii brandului. Hainele și accesoriile create de designeri le vor rămâne ca amintire fetelor. „A fost ceva unic să creez o rochie pentru o participantă. Am lucrat împreună cu Cristina Godoroja, i-am reprodus pe rochie pictura ei preferată. Am văzut-o cum defila pe podium – foarte fericită, radia tocmai. Rochia i se potrivea perfect”, povestește designerul Irina Madan.

Femei „normale”

Elena Cucuruzeanu, prima moldoveancă cu nevoi speciale care învață acum la Sorbona, Paris, a urmărit showul cu atenție și s-a simțit de parcă ar fi chiar ea pe scenă. De altfel, sala a fost plină de persoane cu dizabilități locomotorii care au trăit la intensitate maximă fiecare emoție. „Fetele au făcut o treabă extraordinară de frumoasă. Au promovat frumusețea, încrederea în sine și feminitatea. Mai există stereotipuri în societate care le fac pe femeile să nu se simtă egale cu femeile „normale”. Totuși, fiecare femeie are dreptul la serviciu, la familie și la o viață socială activă”, povestește entuziasmată Elena. Maria, o altă tânără cu dizabilități prezentă la show, a primit biletul de intrare în dar de ziua ei, care a fost cu o zi înainte de eveniment. „Frumusețea este și în interior, nu doar în exterior. Cea din afară trece, dar ceea ce ai în suflet, aceea rămâne”, spune Maria cu lacrimi în ochi. „Oamenii sunt plini de stereotipuri. Cred că viața persoanelor cu dizabilități s-a terminat odată cu neputința lor. Dar femeilor cu dizabilități trebuie să li se accentueze feminitatea”, crede Maria.

Frumusețea nu poate fi umbră de dizabilitate

DARE a încercat și a reușit să provoace fetele să îndrăznească, iar societatea să își schimbe mentalitatea despre oamenii cu dizabilități locomotorii și cu boli incurabile. Dacă nu ați reușit să ajungeți la acest show, dar doriți să contribuiți la realizarea visurilor celor 18 femei puternice, puteți face o donație trimițând un SMS la numărul 0447 (doar pentru abonații Moldcell).

Astfel, veți dona 30 de lei printr-un singur mesaj scurt. Printre cei aproape 400 de oameni veniți la eveniment a fost și premierul Iurie Leancă, care a declarat că a fost emoționat de ceea ce a văzut. „Aceste femei sunt o inspirație și un model de viață pentru noi toți ca să schimbăm lucrurile spre bine”, a declarat prim-ministrul. Fondatoarea acestui proiect, Nati Vozian,

spune că își dorește să facă o schimbare în societate prin acest proiect. „Frumusețea nu poate fi umbrită de dizabilitate. Vreau să privim dincolo de aparențe și să le oferim acestor oameni o societate mai deschisă, mai tolerantă și mai europeană”, a declarat Nati Vozian. ■

Fotografii: Facebook //
DARE Social Fashion Show

Marginalizați pentru că sunt speciali

AUTORI: OLGA CEAGLEI, ARIADNA URSACHI, CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE
JURNAL DE CHIȘINĂU, 26 AUGUST 2014

Un nou an școlar bate la ușă, iar instituțiile de învățământ își pregătesc sălile de clasă pentru a primi elevii. Însă câte dintre acestea sunt gata să accepte fără a sta pe gânduri și copii cu deficiențe fizice sau mentale? Câți dintre părinți înțeleg că trebuie să-și dea copilul la o școală obișnuită? Și cât de pregătită este comunitatea să recunoască drepturile acestor categorii de persoane? Satul Peresecina din raionul Orhei este una dintre primele localități din Republica Moldova în care atât grădinița, cât și școala acceptă și copii cu deficiențe fizice sau mentale. Primii copii cu cerințe speciale (CES) au fost integrați în aceste instituții încă în anul 2005, iar rezultatele se fac vizibile abia acum.

Acest lucru nu ar fi fost însă posibil fără implicarea comunității și sprijinului organizațiilor neguvernamentale. Asta pentru că acum nouă ani în țara noastră nu exista nicio lege care să oblige instituțiile să accepte acești copii. Marginalizați și feriți de ochii lumii, singura soluție în cazul lor erau școlile speciale și internatele. Maria Lea-

hovici, mama unui băiat de 21 de ani din satul Peresecina, povestește că a parcurs un drum deloc ușor până să își vadă copilul integrat în comunitate. „Am un copil cu retard mental. L-am dus la școala-internat, pentru că la școală nu vroiau să mi-l ia. Când l-am adus de la internat parcă era un urs scos din cușcă”, spune femeia.

Acum băiatul ei este independent și asta datorită faptului că familia a luat decizia de a-l scoate din internat și de a-i oferi o educație în cadrul Asociației de Sprijin a Copiilor cu Handicap Fizic din localitate.

Și-au schimbat locul de trai pentru a-și da copilul la grădiniță

La 1 septembrie, Marcel Lupan va merge pentru prima dată la școală și va fi cel de-al 29-lea elev cu CES acceptat de instituție. „Ca părinți, vrem ca și copilul nostru să meargă la școală, indiferent dacă merge pe picioarele lui sau în scaun rulant”, spune mama băiatului, Larisa Lupan.

La vârsta de 10 luni, Marcel Lupan a fost diagnosticat cu paralizie cerebrală infantilă. În timpul nașterii, copilul a suferit o asfizie care i-a afectat mai multe părți ale creierului, responsabile de funcțiile motorii.

Copilul este dependent de scaunul ru-

lant, nu-și poate folosi mâinile, iar pentru că i-au fost afectați mușchii faciali, Marcel nu poate mesteca și nici vorbi. „Nu este vinovat copilul. I-au fost afectate anumite zone ale creierului. El nu-și poate coordona mișcarea. El trebuie să depună eforturi mari pentru a atinge măcar lucrurile”, explică Parascovia Cojocari, cadru de sprijin în cadrul grădiniței din satul Peresecina.

În cei trei ani de grădiniță, Marcel a înregistrat progrese vizibile

Este un băiat zâmbitor, sociabil și a învățat să comunice cu ajutorul privirii. Pentru a-și da copilul la o instituție preșcolară obișnuită, părinții au fost nevoiți să-și schimbe locul de trai în satul Peresecina, raionul Orhei, aflat la o distanță de aproape 50 de kilometri. Asta deoarece în localitatea de baștină, Țipala raionul Ialoveni, nici grădinița și nici școala nu erau pregătite să-l accepte pe Marcel.

În cei trei ani de grădiniță, Marcel a înregistrat progrese vizibile. Este un băiat zâmbitor, sociabil și a învățat să comunice cu ajutorul privirii.

Până a fi înscris pe lista de elevi, copilul a trecut printr-o evaluare amplă, care a permis profesorilor să întocmească un plan individualizat în baza căruia urmează să studieze Marcel.

Profesoara care a participat la evaluarea băiatului recunoaște că inițial a avut dubii și nu era sigură că acesta va face față cerințelor școlii, în condițiile în care este dependent de scaunul rulant și are deficiențe în vorbire. „La început stăteam pe gânduri. Ulterior, după ce l-am cunoscut mai îndeaproape, am decis că trebuie să vină și am găsit niște modalități de a lucra în echipă”, povestește Elena Pruteanu, cadru de sprijin, Liceul teoretic „Alexandru Donici” din satul Peresecina.

Nu toți părinții, însă, aleg să își dea copilul la o școală obișnuită. Cei mai mulți dau vina pe faptul că școlile încă nu sunt pe deplin adaptate ca să lucreze cu această categorie de copii. „Părintele are temerea că își va da copilul la școală și va fi pus în ultima bancă. I se va da o foaie și un creion colorat și i se va spune: fă ce vrei numai nu încurca celorlalți să învețe”, explică printr-un exemplu atitudinea unor părinți Valentina Chicu, șefa Direcției învățământ preuniversitar din cadrul Ministerului Educației.

Acces limitat cu rampe de formă sau lipsa lor

Chiar dacă de 10 ani grădinița din Peresecina acceptă și copii cu dizabilități, clădirea

instituției nu este pe deplin adaptată. Deși există o rampă de acces la intrare, aceasta nu corespunde normelor, fiind destul de abruptă, nu are bară de susținere, iar pe timp de iarnă sau ploaie este alunecoasă.

Mai mult decât atât, accesul până la această rampă este anevoios din cauza treptelor neadaptate din curtea instituției. În fiecare zi mama lui Marcel cară căruciorul pe drumurile pline de gropi.

Directoarea grădiniței din satul Peresecina recunoaște că mai sunt multe probleme, dar că are nevoie de resurse financiare pentru soluționarea lor. Pe lângă lipsa accesului, șefa instituției vorbește și despre salariul foarte mic al personalului grădiniței, care trebuie să facă față unui volum mare de muncă. O problemă la fel de gravă este că unii angajați ai grădiniței continuă să se opună reformei de incluziune a copiilor cu nevoi speciale. „Unii colegi nu acceptă pe deplin aceste schimbări chiar dacă pe parcurs am organizat mai multe activități instructive – mese rotunde, seminare”, explică directoarea grădiniței, Zinaida Fratea.

Prima în clasă la învățătură

În aceeași localitate, satul Peresecina, am întâlnit-o și pe Iulia, o fetiță de 9 ani. Copila, care este ținută într-un scaun rulant, este eminenta clasei, având cea mai bună reușită la învățătură.

Iulia are o afecțiune numită în popor „boala oaselor de sticlă”. „La opt luni, a avut prima factură, la un an – a doua, după care i s-a pus diagnosticul osteogeneză imperfectă. Orice mișcare bruscă este urmată de o fractură. Iulia are până în prezent vreo 50 de astfel de fracturi. Operații are șapte”, ne spune Uliana Leahovici, mama Iuliei, care este mândră ca în ciuda problemelor de sănătate, fata ei are succese mari la școală.

Atitudinea localnicilor față de problemele de sănătate ale Iuliei nu a fost întotdeauna una înțelegătoare. „Cineva crede că Iulia nici nu poate vorbi dacă stă în scaun cu roțile”, adaugă mama fetei.

Discriminează nu doar oamenii de rând, dar și reprezentanții instituțiilor statului. „Când vine asistentul social, el nu vorbește cu copilul, dar cu mama. De ce? Trebuie să comunice cu copilul. Să-l întrebe ce nevoi are, cum se simte”, punctează doamna Leahovici.

Serviciul „Asistentul Personal”, nefuncțional

De la începutul anului trecut a intrat în vigoare Serviciul Social „Asistentul Perso-

nal”, iar părinții copiilor cu dizabilități pot aplica pentru această funcție. „Serviciul de asistență personală servește mai multor scopuri de incluziune socială și suport pentru persoanele cu dizabilități, de asemenea, rezolvă și o problemă de angajare a părinților acestor copii”, susține Arcadie Astrahan, consultant PNUD în drepturile omului, sănătate și dizabilități.

Deocamdată, însă, puțini părinți sunt angajați de stat în calitate de asistenți personali deoarece puține cereri sunt aprobate. „Legea există, dar nu funcționează. Din toți părinții pe care îi cunosc, niciunul nu este încadrat în această muncă”, mărturisește Uliana Leahovici. Femeia ar vrea să fie angajată în calitate de asistent personal al fiicei sale pentru un salariu de 1200 de lei, dar nu înțelege de ce, în acest caz, statul îi va lua cei 500 de lei din pensia copilului și așa destul de mică, de numai 800 de lei.

„Când am dat copilul la școală, era o rampă și atât”

Părinții Iuliei și-au dat fetița la școala din sat chiar dacă instituția nu era pe deplin pregătită să accepte un copil în scaun cu roțile. „Când am dat copilul la școală, era o rampă și atât”, își amintește mama Iuliei.

Acum adolescența frecventează și cursurile din cadrul clasei incluzive, care se află în incinta Liceului „Alexandru Donici”. Pentru a ajunge aici, eleva trebuie să traverseze strada națională, intens circulată, care desparte blocul claselor primare de cel al claselor liceale.

În clasa incluzivă o întâmpină profesoara Elena Pruteanu, care este și cadrul de sprijin pentru copiii cu nevoi speciale. Clasa a fost înființată în 2008, iar la începutul activității acesteia nu a fost ușor din cauza că unii profesori s-au opus și nu erau de acord să accepte și să lucreze cu acești copii, care în procesul de studiu au nevoie de o abordare individuală. „O parte din profesori ne-au susținut, alții însă nu că nu ne-au susținut, dar nu ne-au înțeles corect”, povestește Elena Pruteanu.

Excluziunea e discriminare

Excluziunea sau neacceptarea copiilor cu nevoi speciale din societate, în general, și de instituțiile de învățământ, în particular, este discriminare. De acest lucru ne atenționează experții internaționali. „Discriminarea se manifestă printr-un tratament negativ al unor persoane, bazate pe niște criterii de comportament. Școala este importantă, deoarece educația este locul de unde își

are începutul acest fenomen”, explică Claude Cahn, Consultant în drepturile copiilor în oficiul Înaltului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului.

Educația incluzivă este în prezent una din prioritățile Ministerului Educației care de rând cu organizațiile neguvernamentale depun eforturi pentru a integra copiii cu nevoi speciale în școlile obișnuite din comunitate.

Sunt unele rezultate, însă mai sunt încă multe de făcut

„Avem instituții de învățământ în care educația incluzivă este sprijinită continuu, iar cadrele didactice sunt convinse că locul fiecărui copil este în școală. Dar avem, cu părere de rău, și situații în care cadrul didactic știe ce trebuie să facă, dar nu întotdeauna vrea să facă acest lucru”, susține Valentina Chicu.

În opinia experților, incluziunea copiilor cu dizabilități trebuie să aibă continuitate începând de la grădiniță, facultate și până la încadrarea în câmpul muncii. Un rol aparte îl au și părinții, de rând cu asistenții sociali și cadrele didactice, dar și fiecare membru al societății. „Reforma sistemului educațional în ceea ce privește crearea școlilor incluzive nu va avea succes atâta timp cât atitudinea profesorilor, asistenților sociali și a comunității în general nu va fi schimbată”, susține Daniela Mămăligă, reprezentanta asociației „Parteneriate pentru fiecare copil”.

Integrarea copiilor cu nevoi speciale în instituții de învățământ nu este altceva decât respectarea drepturilor acestor categorii de copii, iar pașii pe care îi face Republica Moldova în această direcție sunt din ce în ce mai vizibili, spun experții internaționali. „Există politici din ce în ce mai interesante și bine construite, care sunt menite să lupte în general cu discriminarea, și, în special, în sfera educației”, conchide Claude Cahn. La începutul acestui an, fiecare raion din republică a constituit un fond special pentru educația incluzivă. În acest scop, autoritățile au alocat circa 2% din bugetul local. În prezent numărul copiilor cu nevoi speciale din instituțiile de învățământ a depășit cifra 4000.

Articolul a fost realizat în cadrul Campaniei „Jurnaliștii pentru șanse egale și diversitate”, desfășurată de Centrul de Investigații Jurnalistice cu suportul Programului Egalitate și Participare Civică al Fundației Soros-Moldova. Instituția finanțatoare nu influențează în niciun fel subiectul și conținutul investigațiilor publicate. ■

Bat la ușa autorităților să creeze parcări auto adaptate și să faciliteze eliberarea permiselor de conducere

AUTOR: NATALIA GHILAȘCU

WWW.DISCRIMINARE.MD, 27 AUGUST 2014

Școlile auto din Moldova au apărut în ultimul timp aproape la fiecare colț de stradă. Niciuna dintre ele însă nu este adaptată pentru nevoile persoanelor cu dizabilități. Aceștia trebuie să scoată din propriul buzunar peste 1000 de lei pentru a adapta mașina pe cont propriu. Este și cazul lui Ion Bălan din Ștefănești, Florești.

Comisiile medicale pun restricții la eliberarea certificatelor

Majoritatea comisiilor medicale nu cunosc prevederile legislației și impun impedimente utilizatorilor de scaune rulante să conducă un autovehicul. Mai mulți experți din Moldova au semnat o Rezoluție unde au fost propuse un șir de recomandări pentru a modifica Regulamentul privind efectuarea controlului medical al candidaților pentru obținerea permisului de conducător auto.

Până a obține un permis de conducere, Ion Balan a făcut drumuri multe, când la Bălți, când la Florești, când la Chișinău, pentru că responsabilii de la Comisia Medicală nu erau încrezuți că poate fi apt de a conduce mașina. A învățat că trebuie să

conteze doar pe forțele proprii. Cu toate că instructorii l-au acceptat la lecțiile de șoferie, prima barieră în realizarea visului de a urca la volan a fost examinarea medicală.

Tânărul conduce un automobil, care are o cutie de viteze automată. Ion nu întâmpină greutăți în timpul conducerii, pentru că mâna și piciorul drept îi sunt sănătoase. Dacă în ultimul timp, persoanele cu dizabilități stăteau mai mult acasă neobservați de societate, azi când ies în stradă sau pășesc pragul casei spre o lume grăbită și indiferentă, riscă să nu mai deschidă această ușă, care pentru ceilalți este o obișnuință.

Tatiana Zatăc, șefa direcției servicii medicale primare de la Ministerul Sănătății a promis că specialiștii de la comisiile medicale au fost informați că nu este corect să refuze persoanelor cu dizabilități un certificat medical, necesar pentru a face cursurile auto.

Concluzia generală „apt” sau „inapt” se emite de către comisie, prin vot majoritar și se confirmă prin semnătura președintelui. Și Alexandru care folosește scaunul rulant, a obținut totuși un certificat medical care i-a permis să urmeze cursurile la școala auto.

Alexandru conduce de câțiva ani mașina, pe care și-a adaptat-o de unul singur la un service din capital. El recunoaște că în prezent, în Moldova nu există nicio școală, care să fie adaptată necesităților persoanelor cu nevoi speciale și să instruiască și alți șoferi în situația lui.

„Mulți dintre cei cu dizabilități circulă în lipsa permisului de conducere, și asta durează de zece ani, doar din simplul motiv că nu reușesc să obțină acest permis, în condițiile unui sistem prost gândit. Cum să obții aceste drepturi în situația noastră?”, afirmă Oxana Piscenscaia, care a reușit să conducă mașina.

Școlile auto nu vor să se cheltuiască pentru câteva persoane cu dizabilități

Exemplul Poloniei și altor state europene i-a încurajat pe mulți să-și înfrunte dizabilitatea și să demonstreze că sunt apti să conducă un automobil și să fie un parti-

Ion Bălan, s. Ștefănești, Florești

cipant disciplinat în trafic. Cu toate acestea, atitudinea celorlalți conducători auto și a agenților de circulație nu este una îmbucurătoare. Instructorul de la o școală auto din Chișinău, Vladimir, spune că nimeni dintre persoanele cu dizabilități nu s-a înscris la cursuri și nici nu a avut ocazia să întâlnească printre studenți persoane cu dizabilități, dar crede că este posibilă adaptarea mașinilor.

Deocamdată, școlile auto nu și-au arătat dorința să doteze măcar o mașină pentru nevoile persoanelor cu dizabilități. Din cauza cheltuielilor mari, aceștia propun studenților să vină cu propriile automobile adaptate și desigur, să fie în regulă toate actele medicale. Mai mult, stereotipurile față de dizabilitatea fizică mai persistă, iar reprezentății acestor instituții nu-și imaginează cum un astfel de șofer este în stare să conducă mașina.

Potrivit datelor oficiale, în țară sunt peste 170 de mii de persoane cu dizabilități fizice. Nicio școala auto din Moldova nu este adaptată pentru nevoile persoanelor cu dizabilități. Statistice arată că circa 50 de persoane cu dizabilități din Moldova conduc un autovehicul.

Parcărilor auto improvizate în curtea blocului nu sunt pe placul vecinilor

Provocările celor care au reușit să obțină un permis de conducere nu se opresc aici, pentru că parcarearea automobilului în fața blocului de locuit pentru aceste perioade rămâne o problemă încă nesoluționată, pentru că, deseori, locurile sînt ocupate.

De 20 ani, Oxana Piscencaia a rămas tintuită în cărucior. Cu greu a reușit să obțină un permis de conducere, iar propriul mijloc de transport o slavează să depășească barierele fizice din orașul Chișinău. Acum femeia luptă cu birocrăția din sistemul de transport pentru a i se crea condiții de parcare. Acum doi ani, tânăra a încercat să instaleze de una singură un marcaj improvizat, vecinii nu au stat mult pe gânduri și au deteriorat semnul rutier, în replică spunând că toți sunt egali și că nu ar trebui să i se ofere condiții deosebite.

„La orele 12.00 am instalat marcajul rutier, iar la ora 14.00 acesta era deja răsturnat de către un vecin de la etajul 8. Mi-a replicat că nu sunt specială, precum că aș fi privatizat pământul și nu este proprietatea mea privată. „Nimeni nu va marca terenul, respectiv nici tu nu vei face aceasta”, a menționat Oxana Piscencaia.

Adresările repetate către autoritățile locale pentru a-i asigura un loc de parcare în preajma blocului nu au dat niciun rezultat. Oxana este în prezent asistată de activiștii Centrului de asistență juridică pentru persoanelor cu dizabilități să soluționeze problema în instanța de judecată, pentru că nici responsabilii de la pretura de sector, nici cei de la direcția Transport de la primăria Chișinău nu și-au dat intresul să marcheze teritoriul din curte pentru loc de parcare adaptată.

„Juristul Primăriei mun. Chișinău a venit cu o scrisoare prin care se menționează că am dreptul să instalez o parcare, dar pentru asta am nevoie de permisiunea preturii sectorului Botanica, Spații Verzi, Poliției Rutiere, etc., o listă de instituții de la care trebuie să obțin învoire. L-am întrebat dacă cineva va refuza această permisiune? Răspunsul se referea la faptul că locul de parcare îl poate obține oricine, adresându-se la aceste instanțe. Dar eu mă adresez nu ca un om de rând, dar pentru că am o dizabilitate. Dacă există această lege privind incluziunea socială și autoritățile locale sunt responsabile, de ce ar trebui să bat la ușa acestor instituții?”, se întreabă Oxana.

Potrivit Legii cu privire la incluziunea persoanelor cu dizabilități din 2012, autoritatea publică locală este obligată să rezerveze locuri de parcare gratuită pentru mijloacele de transport deținute de persoanele cu dizabilități locomotorii. Acest lucru, însă se realizează anevoios, pentru că fiecare instituție pasează responsabilitatea pe umerii altora.

Oxana Piscencaia, în fașa blocului de locuit

De la conducerea Direcției de Transport public și căi de comunicație am aflat că nici alte localuri private sau instituții publice nu dispun de parcuri specializate, deși regulamentul transport public prevede acest drept.

Aranjamente speciale pentru persoanele cu nevoi speciale este o obligațiune a statului, consideră experții de la Centrul de Informare în domeniul Drepturilor Omului. Locul special de parcare amenajat pentru persoanele cu dizabilități cu automobil personal este un asemenea aranjament special și autoritățile publice locale sunt obligate să asigure

un asemenea loc de parcare în apropierea imediată a locuinței persoanei cu dizabilitate.

Într-un raport al Departamentului de Stat al SUA cu privire la respectarea drepturilor omului în Moldova, se arată că o mare parte din cele 176 de mii de persoane cu dizabilități, se confruntă cu discriminarea, excluderea socială, sărăcia, șomajul și inaccesibilitatea serviciilor publice. Reprezentanții societății civile speră că în baza Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse, vor fi soluționate toate cazurile de discriminare pe criteriu de dizabilitate. ■

Această publicație este editată de Asociația Presei Independente (API) cu suportul financiar al Civil Rights Defenders (Suedia) în cadrul Proiectului „Promovarea celor mai bune practici de reflectare a Drepturilor Omului în mass-media”.
Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorului.

